

asukki on pakotettu kävelemään pitkin Helsingin katuja usein täysin rahattomana.

Nämä Big Business -yritykset puhuvat fraseologiassaan mielellään Jeesuksesta ja ihmisorjasta. Todellisuudessa nämä sosiaalisesti vammautuneiden riistäjät ja heidän ns. rehabilitoivat toimintonsa ovat hyvin konservatiivisia ja heijastavat vahvasti heidän näkemyksiään sosiaalisen vammautumisen taustasta. Siksi jo muutaman kuukauden oleskelu Kalevankadun tapaisissa yömajahetoissa vahvistaa jo aikaisemmin psyykkisesti ja fyysisesti sairaiden ihmisten vammautumista siinä määrin, ettei heitä enää koskaan voi kuntouttaa.

Kirjassaan "Asocial boendmiljö – asocial människa" Tukholman sosiologisen tutkimuslaitoksen johtaja Eckart Kühl-

horn toteaa, että lisääntyvä itsemurha-alttius ja paheneva apaattisuus kuuluvat tämän tyyppisten asumisolosuhteiden vakioseurauksiin eli "mann ist, was mann isst" – sitä on, mitä syö: sairaas ympäristö synnyttää sairasta käyttäytymistä.

Lähes jokainen tästä miesryhmästä muuttaisi mitä pikimmin omaan yksioön tai tukiasuntoon, mutta tämän päivän sosiaalipoliittisesti täysin jääkylmässä Helsingissä tämä joukko on sijoitettu jokaisessa asuntolonossa hänille.

Monet sosiaalisektorilla työskentelevät virkamiehet ovat jo vuosikausia aivopesseet kunnallispoliitikassa mukana olevia luulemaan, että sosiaalisesti vajaakuntoiset ovat täysin passiivinen ryhmä, joka ei äänestä eikä ole kiinnostunut politiikasta. Tämä teoria on väärä, sillä erään tutkimuksen

mukaan noin 60 prosenttia yömajojen miehistä oli ennen vammautumistaan työskennellyt 25–30 vuotta satamissa, rakennuksilla tai tehnyt jotakin muuta hanttihommaa maksaen samalla veronsa ja sitä kautta oikeutensa inhimilliseen asuinympäristöön.

Olisi suotavaa, että yksityisten Big Business -ghettojen valvonta otettaisiin mitä pikimmin pois kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudesta ja siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen, jotta edes jokin taho kontrollois sosiaalisesti vammautuneiden asuntopoliittista ja sosiaalista riistoa.

Ihmistä nimittäin on kysymys.

JAAKKO PAASIO

JUOPON KAMMOTTAVUUS JA KAUNEUS

Tohtori Peter S. Murphy johtaa Los Angelesin seudulla pientä ja veloissaan pyöriskelevää klinikkaa alkoholisteille. Se ei ole kehuttavaa elämää.

Mielessään Murphy kutsuu itseään nimillä, jotka ovat yhtä inhottavia ja toivottomia kuin se tuska, josta ne ovat syntyneet. Jim Thompson kirjoittaa: "Senkin! Senkin pallinaama hernekeppi! Senkin hontelo, pitkävetinen paska! Senkin luikku punapää imbesilli!"

Mutta eipä hänellä ole parempaa käsitystä potilaistaan. "Vaikka jokaikinen alkoholisti maailmassa kuolisi helvetti huomispäivänä, niin

eväkään en väräyttäisi. Ja tarkoitan sitä mitä sanon, jumalauta! Vihaan joka helvetin puliveivaria!"

Murphyyn vihan tekee ymmärrettäväksi se henkilögalleria, jonka keskellä hän päivän viettää. Potilaat ovat tulleet klinikalle kokovuorokautiseen hoitoon, mutta miten ollakaan: he uskovat, etä ainoa asia, joka voi heidät parantaa, on pauku, ensimmäinen ja tukeva joaamulla. Ammatillisuutta Murphyssä edustaa ainakin se, että sille päälle sattuessaan hän annostelee potilaitensa viskiä. Ehkä hän pelkää heidän muuten kuolevan käsiin, ennen

kuin ovat ehtineet maksaa laskunsa, mutta tämä on oma tulkintani, ei Thompsonin.

Olen tarkoituksellisesti pannut tämän jutun kirjoittamista sen verran, että lukukokemuksestani on kulunut viikko. Kuka klinikan juopoista on nyt elävimpänä mielessäni? Varmaankin "vanha alma", millä nimellä Murphy häntä kunnioittaa, uransa juonut entinen näyttelijätär Suzy Kenfield. Kaiken lisäksi hän on raskaana ja synnyttääkin klinikalla, sanoo lapselleen pari hellää herjasanaa ja pyytää, että tämä vietäisiin pois, minkä jälkeen hän sulkee silmänsä.

Mitä se tarkoittaa, jää lukijan tulkittavaksi.

Thompson on osannut valita tyyliä jinsin: hänen juoppojensa hullussa kohelluksessa ei ole mitään varsinaisesti hauskaa. Sen sijaan Murphyn puheissa yllätys yllätys on joskus järkeä, vaikka ei mitään tuoretta. Murphy yrittää esim. saada entisen mainosmiehen Jeff Sloanin uskomaan, että tämä ei pysty enää koskaan hallitsemaan juomistaan. Hän myös pohtii sitä, miten juopon, niin kauan kuin hän pysyttelee työelämässä, on oltava ammatissaan aikaansaapa:

”Alkoholisti oli pakko olla hyviä. He hukkasivat aikaa töissään. He syyllistyivät inhottaviin ja mauttomiin tekoihin. Joten jos he aikoivat selviytyä ammatissaan tai työssään, jos he halusivat että se maailma jota he niin usein loukkasivat sietäisi heitä, heidän oli pakko työskennellä ja ajatella ankarammin kuin tavallisten ihmisten.”

Eri asia on se vaihe, jolloin juoppo on tipahtanut luuseriksi. Vai pystyykö enää koskaan hyviin työsuorituksiin kirjailija, joka ilmaantuu klinikalle teoksen viimeisillä sivuilla? Yrjöltä haiseva, mielipuolisesti silmiään pyörittävä ihmisraunio, joka itki. Hän oli nähnyt kollikissoja. ”N-e perkeleet oli k-kymmenen m-metriä korkeita ja... niillä oli kahdeksantoista häntää ja... ja... silmien paikalla osterit.”

Thompson oli pulpin eli kioskirajallisuuden tekijänä tavattoman tuottelias, kunnes kuoli viinaan. Hän pysyi elämänsä lopulla vaimoan säästämään kaikki tekstit, luonnoksista alkaen, sillä joskus niille vielä annetaan suuri arvo, hän uskoi. Ja oli oikeassa.

Ben on vain Ben, nuorehko mies. Hän on ollut naimisissa mutta eronnut, lapsista ei mainita mitään. Hänellä on ollut kelpo työpaikka alalla, jota ei myöskään mainita. Esimiehet ovat pitäneet hänestä niin paljon, että kun heidän on vihdoin pakko antaa hänelle potkut viinan vuoksi, he maksavat hänelle paljon suuremmat erorahat kuin olisi pakko.

Ben päättää juoda rahansa samoin kuin sen, mitä hän saa myymällä tai panttaamalla vähäisen omaisuutensa. Hänen on annosteltava varansa, jotta ne riittäisivät hänen elämänsä viimeisen tavoitteen saavuttamiseksi. Hän haluaa kuolla viinaan; alkoholimyrkytykseen, lääkäri varmaan sanoisi. Hänellä ei ole enää mitään tekemistä Los Angelesissa, joten hän ajaa Las Vegasiin.

Koko kirjan ajan Ben ei taida kertaakaan ajaa autoaan selvänä, umpihumalassa kyllä. Hyvällä onnella hän selviytyy ajomatkoistaan.

Ben ei varsinaisesti kohella niin kuin Murphyn klinikan juopot. Sen sijaan hän vapisee niin, että on aamuja, jolloin hän ei voi asioida pankissa, koska ei kykene kirjoittamaan nimeään.

Voisi ajatella Klaus Weckrothin lukeneen John O'Brienin romaanin, kun hän 1980-luvulla kehitteli teoriaansa alkoholismista. Käytännössä se kuitenkin on vähemmän todennäköistä, koska romaani ilmestyi alkukielellä vasta vuonna 1990. Niin ikään voisi ajatella O'Brienin tunteen Weckrothin teorian, mutta tuskinpa näin oli; sen sijaan hän tunsikin oman elämänsä, hänellä ei ollut tulevaisuutta.

Las Vegasissa Ben tutustuu Seraan, joka takakansitekstin

banaalin sanonnan mukaan on ”yksi neon-helvetin huorista”. Serasta lukija saa tietää tasan tarkkaan kaksi asiaa: hän on muuttanut itärannikolta länteen eikä hän ilotyttönä ole alinta tasoa, jos ei ylintäkään. Benin ja Seran välille syntyy lämmin tunnesuhde ja Ben viettää elämänsä viimeiset vuorokaudet tytön asunnossa säästääkseen motellihuoneen hinnan.

Sera jättää väkivaltaisen suutenöörinsä, mutta ei ammattiaan; eihän hänellä muutakaan ole. Seran ja Benin välinen seksi on minimaalista, mutta se minimaalinenkin on täynnä hellyyttä.

Tavoitettaan Ben ei toki hylkää. Sen saavuttamista edistää, että hän ei Murphyn juoppojen tapaan viikkoihin ole syönyt juuri mitään.

Miehen eloton ruumis jäähtyy vuoteella tietämättä Seran suudelmasta. Sera katselee, kuinka miehen silmät tuijottavat kattoa.

Näin kerrottuna tarina varmaan vaikuttaa kolmannen luokan juopporomantiikalta, mutta luettuna ei.

O'Brien teki itsemurhan 33-vuotiaana. Leaving Las Vegas jäi hänen ainoaksi romaanikseen. Monelta raittiimmalta kirjailijalta ei jää mitään yhtä arvokasta.

PERTTI HEMÁNUS

JIM THOMPSON
ALKOHOLISTIT
SUOM. MIKA TIIRINEN
HELSINKI: LIKE, 1996
165 s.

JOHN O'BRIEN
LEAVING LAS VEGAS
SUOM. TUOMAS KILPI
HELSINKI: LIKE, 1996
201 s.